

היבטים לטונויים בפרשת נשא פא

דקדוקי קריאה בפרשת נשוא בהפטרה ובראשון של בעלותך

ד כג לְצָבָא: הבי"ת רפויה
ד לא וְעַמּוּדָיו: הוי"ו בשווא ולא בפתח
ד לד עליית שני למנהג אשכנז מערב, נהוג: ד לח
ה א עליית שלישי
ה ב לְנַפֵּשׁ: הלמ"ד קמוצה
ה ז לְאִשָּׁר אֲשֶׁם לוֹ: כך היא ההטעמה הנכונה טיפחא-מרכא-סו"פ ולא מרכא-טיפחא-סו"פ כפי שמופיע בהרבה דפוסים
ה ח המושב: שי"ן קמוצה
ה יא עליית רביעי
ה יג אִישָׁה: יש להקפיד על השמעת המפיק למנוע שיבוש משמעות. וְנִעְלָם: העי"ן בשוא נח. נְתַפְּשָׁה: שי"ן שמאלית ומלעיל
ה טו כִּי-מִנְחַת קִנְיָתָהּ הִוא: 'הוא' בלשון זכר, מוסב על הקמח (רש"י)
ה טז וְהַעֲמִדָהּ: העמדה קלה בה"א הראשונה ומפיק בסוף המילה
ה יז בְּקִרְקַע: במלרע
ה יח הַמְאָרְרִים: המ"ם בשווא נח והרי"ש הראשונה בשווא נע ¹ , כן הדבר בהמשך
ה יט שְׁטִית: שי"ן שמאלית
ה כ אֶת-שְׂכַבְתָּו: הכ"ף בקמץ קטן
ה כב וְבָאוּ: הטעם בבי"ת מלעיל. בְּמַעֲיָד: געיה בבי"ת
ה כד וְהִשְׁקָהּ: ללא מפיק בה"א
ה כז וְהִשְׁקָה... בְּאִשָּׁה: מפיק בה"א
ה ל וְעָשָׂה לָהּ: טעם נסוג אחור לעי"ן
ו ד כָּל יְמֵי גְזָרוֹ: טעם טפחא בתיבת כָּל
ו ה עַד-מְלֵאת: האל"ף כלל אינה נשמעת, כן הדבר בהמשך פס' יג
ו ז וּלְאַחֲתָו: וי"ו החיבור הפכה לשורק ² , הלמ"ד אחריה בשוא נח והאל"ף בפתח
ו יט אַחַר הַתְּגַלְתּוֹ אֶת-גְּזָרוֹ: טעם טפחא בתיבת אַחַר
ו כג תְּבַרְכּוּ: הרי"ש בשווא נע למרות הדפוסים הרבים הנוהגים לנקד חטף פתח (ראה הערה על ה
יח). אָמֹר: אל"ף בקמץ

¹ החטף המופיע בחלק מהדפוסים אינו אלא להורות על הנעת השווא
² בשונה מקודמו שבפרשת אמור: וְלְאַחֲתָו וי"ו בשווא, למ"ד בפתח ואל"ף בחטף.

ו כד **יְבָרְכֶךָ**³: העמדה קלה בבי"ת ולא ברי"ש כפי שנוהגים מרבית הכוהנים בברכתם. על אף הקושי, הכ"ף הראשונה בשווא נח

ו כז **וְשָׂמוּ**: במלרע

ז א עליית חמישי

ז ג **וְשָׁנִי עֶשֶׂר בְּקָר**: המילה **וְשָׁנִי** במונח ואינה מוקפת כפי שמופיע בחלק

מהדפוסים. **לְאַחַד**: הלמ"ד בשווא ולא בקמץ

ז ז **אֲרַבְעַת**: במלעיל

ז יג **קַעֲרַת**: העמדה קלה בקר"ף למנוע הבלעת העי"ן החטופה

ז מב עליית ששי

ז עב עליית שביעי

עֲכָרָן: הקמץ בעי"ן חטוף (קטון) וכן בכל מקום

ז פד **מְזַרְקֵי-לְסָף**: העמדה קלה במ"ם

ז פז מפטיר

אֵילִם שְׁנַיִם-עֶשֶׂר כְּבָשִׂים בְּנֵי-שָׁנָה: תיבת **שְׁנַיִם-עֶשֶׂר** בפשטא

ז פט **וּבָבֹא**: על אף הקושי, הבי"ת הראשונה בשווא נח. **מִדְבָּר**: המ"ם בחירק והדל"ת דגושה, הקורא בשווא משנה משמעות

הפטרת נשוא, שופטים יג:

ב **מִצָּרְעָה**: הצד"י בקמץ חטוף וכן הדבר בסוף ההפטר

ג **יִלְדָּתָּ ... וְיִלְדָּתָּ**: הדל"ת בשווא נח. אין לקרוא **יִלְדָּתָּ**, כן הדבר בהמשך הפרק

ד **הַשְּׂמֵרִי**: במלעיל

ו **לְאִישָׁהּ**: מפיק בה"א ויש לשים לב לכך גם בהמשך הפרק

ח **וַיַּעֲתָר**: העי"ן בשווא נח

יב **מֵה-יְהִיָּה**: דגש חזק ביו"ד הראשונה מדין דחיק

טו **נִעְצָרָה-נָא**: העי"ן בשווא נח, הצד"י בשווא נע, כן הדבר גם בפסוק הבא

יח **וְהוּא-פְּלָאִי**: כל התיבה בטעם סו"פ (סילוק) ואין לפנייה טפחא. האל"ף נחה, קרא: פְּלִי.

כא **וְלֹא-יִסָּף עוֹד**: טעם נסוג אחור ליו"ד

ראשון של בהעלותך:

ב **בְּהַעֲלֹתְךָ**: העמדה קלה בה"א ובלמ"ד, יש לקרא: בה-על-תך

ה שני במנחת שבת

ו **הַלְוִיִּם**: הלמ"ד בשווא נח לאורך כל הפרק ולאורך כל המקרא

³ אין תרגום לפסוקי ברכת כוהנים.

י שלישי במנחת שבת
יג וְהַעֲמַדְתָּ: העמדה קלה בה"א
יד וְהָיוּ לִי: טעם נסוג אחור לה"א

אברהם נפח ז"ל
ה יח מִי הַמְּרִים הַמְּאָרְרִים הדמיון במילים אין מקרה אלא בכונה, שכתוב כמה פעמים.

הרב גור-אריה צור נר"ו נשא את-ראש בני גרשון גם-הם לבית אבתם למשפחתם:
יש לשאול מדוע בשבט לוי בכללו נאמר לבית אבתם למשפחתם, (ג, טו'), ובכל
השבטים מראובן ועד נפתלי נאמר בסדר ההפוך: למשפחתם לבית אבתם (א, כ-
מב').

והטעם מובא במדרש רבה לגבי שבט לוי: לבית אבתם למשפחתם (ד, כב), לבית אבות
עשה לו משפחות ולא לבית אמותם, שאם נשאו בני גרשון מבנות קהת או
מבנות מררי יקראו בניהם על שם משפחות גרשון, אבל אם משאר משפחות
[של שאר השבטים] נשאו מבנות גרשון, היו בניהם נקראין על שם שאר
המשפחות.

ומכאן יש ללמוד החילוק בין שבט לוי לשאר השבטים. ששבט לוי צריך יחוס
לכל אחד מבני לוי, בני גרשון בני קהת ובני מררי, לידע כל אחד במה עבודתו.
אבל שאר השבטים כולם יקראו על שם האב הראשון. הראובני, השמעוני
הגדי וכו'.

ועוד יש ליתן טעם מדוע בבני קהת ומררי בפרטות לא נאמר לכאורה כפי
שנאמר לכלל שבט לוי, לבית אבתם למשפחתם. שהרי בבני קהת נאמר למשפחתם
לבית אבתם (ד, ב'), וגם בבני מררי נאמר למשפחתם לבית אבתם (ד, כט'), כבשאר
השבטים.

ומבואר במדרש רבה לפי שנשיאות ראש של בני גרשון באה מבית אב שלהם,
[שגרשון הוא הבכור], אבל נשיאות ראש של בני קהת אינה תלויה בבית אבות
שלהם כי אם בנשיאת הארון, וכן בני מררי לא היו כי אם מבית אב פשוט, לכך
הקדים משפחות לבית אבות.

ועוד יש לומר, לעומקו של מקרא שבני קהת, נמנו ראשונה משום נשיאת הארון,
וסמוכים הם אצל השבטים, ולכן נגדרו אחר שאר השבטים שנאמר בהם
למשפחתם לבית אבתם. אך בדינם נגדרים הם אחר גרשון שהוא הבכור שנאמר בו
לבית אבתם למשפחתם.

ובני מררי, מאחר והוא השלישי לגרשון, סמוך הוא אצל קהת ונגרר אחריו להיות
נכתב בו כבקהת למשפחתם לבית אבתם, אך בדינם נגדרים הם אחר גרשון שהוא
הבכור שנאמר בו לבית אבתם למשפחתם.

דרשת גם-הם

יש לשאול מאחר ושינה הכתוב בין בני קהת ובין בני גרשון, כנ"ל, שבבני קהת
אמר למשפחתם לבית אבתם ובבני גרשון אמר לבית אבתם למשפחתם, מה
הוא שאמר הכתוב בבני גרשון גם הם. נשא את-ראש בני גרשון גם הם לבית אבתם
למשפחתם.

והרי נראה הדבר כתרתי דסתרי. כי גם הם, פירושו כמו בני קהת, ואילו לבית אבותם למשפחתם שהוא לכאורה בסדר הפוך מבני קהת, פירושו לא כמו בני קהת. שבהם נאמר למשפחתם לבית אבותם.

ואם נאמר שכוונתו באמרו גם הם, גם הם בנשיאת ראש וחשיבות כמו בני קהת, הרי כבר נאמר נשא את-ראש בני קהת מתוך בני לוי וגו' (ד, ב') כלומר שמוֹרְמִים הם בני קהת מבני גרשון באשר נבחרו מתוך בני לוי לשאת את הארון, ככתוב ולבני קהת לא נתן [עגלות צב] כי-עבדת הקדש עליהם בפתח יִשָּׂאוּ. (ז, ט').

וגם ידויק שבני קהת אינם כשאר בני לוי על ידי הטעם במילה מתוך שמוטעמת בטיפחא, שהוא כהפסקה קלה, ואינו בהכרח מחובר עם שלאחריו: נשא את-ראש בני קהת מתוך בני לוי, ואשר על כן ירמוז הכתוב שבני קהת אינם כשאר בני לוי אלא מופרדים מהם ומורמים מהם כטפח. כאותו טפח של זר זהב סביב אשר על הארון.

ואם כך, חוזרת השאלה מה הוא שאמר הכתוב בבני גרשון גם הם, שהרי לכאורה אינם כמוהם.

אלא שבמדרש רבה מבואר, שפרט לנשיאת הארון, אכן היו בני גרשון שווים לבני קהת בחשיבותם. ולכן נאמר גם הם.

ולעומקו של מקרא יאמר, שהמלים גם הם ישרתו למעלה ולמטה גם יחד. גם הם, בני קהת, בדינם גם הם כמו בני גרשון, שנמנים לבית אבותם למשפחתם, כנ"ל. וכן בני גרשון, גם הם כמו בני קהת יש להם חשיבות בהשראת השכינה, שכן עבודתם היא יריעות ומכסה האהל, שעל ידם שורה שכינה על הקרשים.

ועל דרך הרמז והסוד, ירמזון אליו מליא "גם הם" להשראת השכינה על ידי עבודת הלויים. ועל דרך אל תקרי. אל תקרי גם הם אלא ג' מהם. ופירושו: מהם הוא שם קדוש מע"ב שמות היוצאים מג' פסוקים בפרשת בשלח [פרק כא, פס' יט'-כא] המתחילים במלים: ויסע ויבא ויט. והם בני ע"ב מלים בכל פסוק, וכשיכתבו זה מתחת לזה, יתקבלו ע"ב שלשות מלמעלה למטה, הם הע"ב שמות הק', ואחד מהם הוא מהמ הוא המלאך הממונה על השראת השכינה. ובהיות שמות אלו של רחמים גמורים, לא תמצא בהן האות ג', שיסודה בשיתוף מדת הדין עם מדת הרחמים בבריאת העולם. ולכן ירמזון האותיות גם הם לשם הק' מהמ כאשר ה-ג' ניטלה מהן. כזה: ג' - מהמ.

ואע"פ שבבני מררי לא נאמר גם הם, הושוו כולם לגרשון בחשיבות של השראת השכינה. ותרמוז לכך הג' של גרשון, לומר: ג' בני לוי הנמשכים מן הבכור גרשון, כולם שווים בהשראת השכינה, על ידי השם הק' מהמ. ועל דרך הצח, יאמר מאי גם הם, שגדלת קהת ומררי מהם, מבני גרשון. לכן נאמר ג' מהם. או פלך לדרך זו: ג' מהם. ר"ת גרשון מררי הם בחשיבותם כבני קהת. שלכולם יש חלק בארון.

ו ג גור אריה צור נר"ו מין ושקר יצר וגו'.

הגדרת הרחקה מן העבירה למדנו כאן. ועל פי לימוד זה גדרו חז"ל גדירותיהם בשני אופנים. שאסרו את האדם לעשות כל דבר שיביאנו לידי עבירה, וכן לאסור עליו כל דבר שיביאנו לידי עבירה. וכמובא בנזיר דף ד: שנדר בנזיר כדי שלא יגבר עליו יצרו, ויטרדנו מן העולם.

א"ה. מהראוי להביא כאן את דברי חז"ל. בבלי נזיר ד ב

אמר שמעון הצדיק: מימי לא אכלתי אשם נזיר טמא חוץ מאדם אחד, שבא אלי מן הדרום יפה עינים וטוב רואי וקווצותיו סדורות לו תלתלים⁴, אמרתי לו: בני, מה ראית לשחת סער נאה זה?⁵ אמר לי: רועה הייתי לאבי בעירי, והלכתי לשאוב מים מן המעיין ונסתכלתי בבבואה שלי, ופחו יצרי עלי וביקש לטורדני מן העולם, אמרתי לו: ריקה! מפני מה אתה מתגאה בעולם שאינו שלך, שסופך להיות רמה ותולע?⁶ העבודה, שאגלחך לשמים! עמדתני ונשקתיו על ראשו, אמרתי לו: כמותך ירבו נזירים בישראל, עליך הכתוב אומר: איש כי יפליא לנדור נזיר להזיר לה'. המשך ממסכת נדרים ט ב

מתקיף לה רבי מני: מאי שנא אשם נזיר טמא דלא אכל? דאתי על חטא, כל אשמות נמי לא ליכול, דעל חטא אתו! א"ל ר' יונה: היינו טעמא, כשהן תוהין נזרין, וכשהן מטמאין ורבין עליהן ימי נזירות מתחרטין בהן, ונמצאו מביאין חולין לעזרה. אי הכי, אפילו נזיר טהור נמי! נזיר טהור לא, דאמודי אמיד נפשיה דיכול לנדור.

הסבר בקיצור. שמעון הצדיק נמנע מלאכול קרבן אשם של נזיר טמא, כי חשש שאחרי שהנזיר נטמא ומתחייב לנהוג שוב את כל תקופת הנזירות (בהילני המלכה למשל כתוב שקיבלה על עצמה שבע שנות נזירות, ונטמאה, והיה עליה לנהוג מחדש עוד שבע שנים), יתכן שהוא מתחרט על עצם קבלתו את הנזירות, והנזירות נעקרה⁶, והקורבנות הם חולין. בנזיר רגיל שלא נטמא לא חשש שנתחרט. בנזיר המיוחד הזה שמעון הצדיק ידע שימשיך את נזירותו בלב שלם, ולכן לא חשש לאכול מהאשם.

זה גדר האדם. ועתה משנהיה כבר נזיר, נאסר עליו כל דבר הדומה ליון. שנאמר מיין ושכר יזיר וגו', מִחֲרָצִים יָעַד זָג וגו'.

ובשימת לב לפירוש רש"י

בנתינת טעם מה שונה נזיר זה משאר נזירים, שנשקו שמעון הצדיק ואמר ירבו נזירים כמותך בישראל ורק את קרבנו אכל מכולם, ופירש רש"י **שעשה לשם שמים**. ויש לעיין מה כוונתו של רש"י שהרי לכאורה כולם עושים לשם שמים אלא יש לומר שרש"י כיוון לדרגות שונות בלשם שמים. והנזיר מהדרום היה בדרגה עליונה. וכן אמרו הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין. ופירושו שכבר ירד ממדריגתו בראותו את הקלקול. ולכן אף על פי שגם הוא לשם שמים נתכוון, הרי הוא במדריגה נמוכה יותר. אבל הנזיר מהדרום לא נסתכל סביבו לגדור עצמו, אלא נסתכל בתוך תוכו. דרך בבואתו במי המעיין. והזיר עצמו טרם ירד ממדריגתו. וזו דרגה לשם שמים גבוהה יותר.

ויש לעיין, במה זכה הנזיר מהדרום כך לרדות ביצרו. אלא ודאי רמוז יש כאן לחכמת התורה, שהוא מן הדרום, ומנורה נמצאת בדרום, ונסתכל בבבואה הנשקפת מן המעיין, ואין מים אלא תורה, ולא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע, ואשר על כן התבוננותו בעצמו מתוך ההתבוננות בחכמת התורה, היא שעמדה לו. וזה שנתכוונו חז"ל באמרום איש איש כי תשֶׁטֶה (במדבר ה, יב), לשון שטות, שאין אדם חוטא אלא אם כן נכנס בו רוח שטות. ואם ריק הבור ומים אין בו נחשים ועקרבים יש בו. והנזיר מן הדרום, מן המנורה שבדרום, מן החכמה האלקית הגיע, ולכן יצרו לא יכול לו. שדברה תורה כנגדו. **א"ה**. המעניין הוא שדווקא הוא נטמא, אם להעמידו בנסיון אם יתחרט, או כי עבודת נזירותו הייתה רצויה עד כדי כך שמהשמים רצו להכפיל אותה!

⁴ ע"פ המקרא ראשו פתם פז קווצותיו תלתלים שחרות פְּעוֹרָב (שיר השירים ה, יא)

⁵ בתום תקופת הנזירות על הנזיר לגלה את ראשו.

⁶ המקובל הוא שנדר לא נעקר ע"י חרטה, אא"כ בית-דין אומרים לו מותר לך, אבל שמעון הצדיק חשש שאולי הנזירות נעקרת גם בלי חכם.

הרב עמרם אייזנשטיין **ו-יא** וְעָשָׂה הַכֹּהֵן אֶחָד לְחַטָּאת וְאֶחָד לְעֹלָה וְכַפֵּר עָלָיו מֵאֲשֶׁר חָטָא עַל-הַנֶּפֶשׁ וְקָדַשׁ אֶת-רֹאשׁוֹ בַּיּוֹם הַהוּא:

אף שהחטאת קודמת לעולה, לא הפסיק ביועשה הכהן אחד חטאתי. והטעם לזה היינו כמו שאמרנו כאן בסיפרי, שיועשה הכהן הכוונה שהכהן יקבע את שתי העופות הללו מי יהיה לעולה ומי לחטאת, וזה כן בבת אחת. **א"ה**. כאשר מביאים שתי תורים או שני בני יונה אחד לעולה ואחד לחטאת, למשל יולדת ענייה, זב, זבה, זוג התורים או בני היונה מכונה 'קן'. כאשר קונים סתם קן בלי לפרש מי העולה ומי החטאת הקן נקראת סתומה. הבעלים יכולים בזמן הקנייה לפרש מי העולה ומי החטאת, אבל עדיף להשאיר את הקן סתומה עד להקרבה כדי למנוע חילופין שיפסלו את שניהם. אבל כמדומה שאין זה נוגע לפיסוק הטעמים כאן. עניין הפסוק להורות על הקרבת העולה והחטאת, ולא מסתבר להטעים את החטאת בזקף ואחריו את העולה בפשטא, כי לשניהם עניין משותף. זה גם מנתק את החטאת מהמשך וְכַפֵּר עָלָיו.

שם יט וְלָקַח הַכֹּהֵן אֶת-הַזֶּרַע בְּשֵׁלֶה מִן-הָאֵיל וְחִלְתָּ מִצָּה אֶחָת מִן-הַסֵּל וְרָקִיק מִצָּה אֶחָד וְנָתַן עַל-כַּפֵּי הַנְּזִיר אַחֵר הַתְּגַלְתּוֹ אֶת-נְזָרוֹ:

בחולין צח: יש מחלוקת אם מבשלים את הזרוע ביחד עם כל האיל. ולכאורה נחלקו בביאור מקרא זה, האם מן האיל הכוונה לומר שיקח את הזרוע מהאיל שהוא מתבשל עמו. או שימן האיל הכוונה שיקח את הזרוע של האיל. ולפי הפירוש הראשון, מובן בפשיטות, שהפסיק ביולקח הכהן את הזרוע בשלהי שזהו מה שיקח, ואח"כ ביאר מהיכן יקחנה – מן האיל. אבל להפירוש השני לכאורה היה ראוי שהפסיק יהיה: ולקח הכהן, את הזרוע בשלהי מן האיל. וצ"ל דכיון שמתוך הענין מובן שמדובר בזרוע של האיל, ומן האיל נכתב רק לתוספת הסבר, אפשר להפסיק ביולקח הכהן את הזרוע בשלהי.

דפי בר-אילן נשוא פא

שעתם היפה ביותר של עם ישראל במדבר

ד"ר מיכאל קנובסקי עורך מדעי ובוגר הכולל והמחלקה לביולוגיה באוניברסיטת בר-אילן מתוך 176 פסוקים בפרשתנו. כמעט תשעים פסוקים עוסקים בחנוכת המשכן. עם פירוט מדויק של קורבנות הנשיאים של כל שבט ושבט ומתנותיהם, וסיכום מספרם הכולל.

התורה נכתבה בצורה מבוקרת וערוכה. ולכן, אם נראה שנכתב בה דבר מה מיותר, מילים וכל שכן פסוקים, אנו מוצאים בדרך כלל מדרשי חז"ל הנותנים טעם לדבר. כך למשל דרשו חז"ל על הכפילות של סיפור רבקה ועבד אברהם בפרשת "חיי שרה":

"יפה שיחתם של עבדי אבות לפני המקום מתורתן של בנים, שהרי פרשת אליעזר

כפולה בתורה, והרבה גופי תורה לא ניתנו אלא ברמיזה בראשית רבה ס. ה."

היינו מצפים, אם כן, למצוא גם כאן מדרשים המסבירים את החזרות הרבות בפרשת הנשיאים, הפרוסות על עשרות רבות של פסוקים "מיותרים." יגעתי ומצאתי מדרשים רבים המתייחסים לסדר הנשיאים ולפרטי הקורבנות. אך לא מצאתי מדרש המסביר מדוע פירטה התורה את הקורבנות של כל נשיא ונשיא. על אף שכולם היו זהים. **א"ה**. איני יודע מה הוא שח! במדרש רבה יש אריכות מפורטת על קרבן כל נשיא כנגד מה הוא בא]. נכון, חשוב היה שלא לקפח אף אחד מהשבטים, ואין זה נאה לכתוב בהרחבה על נשיא אחד ולפטור את השאר בפסוק אחד המציין שכך עשו גם שאר הנשיאים, אך בהחלט אפשר היה לקצר. התורה הייתה יכולה לארגן את

תיאור הבאת הקורבנות באופן אחר: לכתוב בתחילה את שמות הנשיאים לפי סדר בואם למשכן, לציין אצל כל נשיא את היום שבו הביא את קורבנותיו, ולפרט בסוף, בפסקה אחת, את רשימת הקורבנות. באופן זה היה הסיפור מתקצר בהרבה, מבלי לקפח אף אחד מהשבטים.

בנוסף לריבוי החזרות, הפסוק שחותם את פרשת הנשיאים תמוה: "וּבָבֹא מִשֶּׁה אֵל אֶהְלֵ מוֹעֵד לְדַבֵּר אֵתוּ וַיִּשְׁמַע אֶת הַקּוֹל מְדַבֵּר אֵלָיו מֵעַל הַכַּפָּרֶת אֲשֶׁר עַל אֲרֹן הָעֵדוּת מִבֵּין שְׁנֵי הַפְּרָבִים וַיְדַבֵּר אֵלָיו (במדבר ז, פט) כיצד עניין זה קשור לקורבנות הנשיאים? בעל ה"פנים יפות" על התורה⁷ מקשר פסוק זה לתחילת פרשת הנשיאים. שם נאמר למשה מפי הגבורה לקחת את העגלות שהביאו הנשיאים, וגם לקבל את קורבנותיהם: "נְשִׂיא אֶחָד לַיּוֹם נְשִׂיא אֶחָד לַיּוֹם" (שם:א). בעל ה"פנים יפות" מסביר, שה' כה הפך בקורבנות של בני ישראל, שברגע שהגיע משה לאוהל מועד, ציווה לו הקב"ה מייד לקבל את קורבנות הנשיאים. התירוץ יפה, אך אינו מסביר מדוע התיאור "ובבא משה אל אוהל מועד" מופיע כשמונים ומשהו פסוקים אחרי ציווי ה' לקבל את קורבנות הנשיאים.

ושאלה אחרונה, בהתייחס לתחילת הפרשה הבאה, פרשת "בהעלותך": רש"י מביא שם את מדרש חז"ל תנחומא ה" למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים, לפי שכשראה אהרן חונכת הנשיאים חלשה דעתו, שלא היה עמהם בחנוכה, לא הוא ולא שבטו". איך אפשר לומר שאהרון לא השתתף בחנוכת המשכן? הרי כל תחילת פרשת "שמניי" מדברת על חנוכת המשכן על ידי אהרון ובניו הכוהנים? לעניות דעתי, התשובה לשלוש השאלות הללו נמצאת בפירושו של הספורנו בסוף פרשתנו, על הפסוק "ובבוא משה":

ואף על פי שהיה הדבר (קורבנות הנשיאים) מועט מאד בערך אל חנוכת שלמה⁸ מכל מקום בבוא משה אל אוהל מועד היה שומע אותו הקול ששמע קודם מעשה העגל, וזה לא קרה בבית ראשון, כל שכן בבית שני שלא הלך אל המקדש נביא להתנבא באופן ששיג הנבואה תיכף, וזה כי הייתה לרצון החנוכה הזאת ומקריביה ומשה שהיה רועה.

בפרשתנו, העראת השכינה בתוך המשכן הייתה סימן מובהק לעם ישראל שה' כיפר להם על חטא העגל. ספורנו מדגיש ש"בבוא משה אל אוהל מועד היה שומע אותו הקול ששמע קודם מעשה העגל". את אותו הקול ששמע משה רבנו בעלותו להר סיני, "וַיְהַאֲלֵהִים יַעֲנֵנוּ בְּקוֹל (שמות יט, יט)", שמע משה שוב באוהל מועד. הרמב"ן מדגיש נקודה זו ביתר שאת בתחילת פרשת תרומה:

⁷ רבי פינחס ב"ר צבי הירש הלוי הורוויץ נולד בפולין בשנת תצ"א ונפטר בפרנקפורט בשנת תקס"ה.
⁸ במשך שנים רבות תהיתי מי אכל את כל הבשר שניתן לכוהנים מזבח העלמים: בקר שניים, אילים חמישה, עתודים חמישה כבשים בני שנה חמישה, וכל זאת כפול 12. הבה נזכור שהיו אז רק ארבעה כוהנים: אהרון, אלעזר, איתמר ופינחס. [א"ה. יש אומרים שפינחס נתכהן רק אחרי קרוב לארבעים שנה כשהרג את זמרי] גם אם נצרף לסועדים נשים ובנות שאינן נשואות, זוהי כמות בשר עצומה. מדוע ציווה הקב"ה להביא כמות כזו של קורבנות, כאשר ידוע מראש שיישרפו בתור נותר? [א"ה. נכון הוא שהיה כאן הרבה בשר אבל קושייתו נכונה לגבי שיעיר החטאת והמזרם (חזה ושוק) מהשלמים, הם מותרים רק לכוהנים ומשפחותם וכל יום הוקרבו שני עגלים חמישה אילים ועוד חמשה כבשים וחמשה עתודים (עזים), אבל בשר השלמים יכול ליאכל ע"י כל ישראל, ויתכן שכל נשיא נתן לבני שבט. מה שקשה יותר הוא ריבוי האכילות בשבעת ימי מהמילואים וכיום השמיני. וי"א שבדרך נס לא היה אפילו כזית אחת של נותר!] הרב יואל בן נון הסביר לי אישית, שאמנם נראה שרוב הבשר הלך לשרפה, אך בשל כבוד האירוע של חנוכת המשכן, לא היה נאה להביא רק כבש קטן לזבח העלמים. אמנם, בחנוכת המשכן, מספר הקורבנות היה קטן ממספר הקורבנות בחנוכת בית ראשון וכן ממספר הקורבנות בחנוכת בית שני, אבל הביאו את המינימום ההכרחי כדי להראות מכובדות.

והיה במשכן תמיד עם ישראל הכבוד שנראה להם בהר סיני. ובבא משה היה אליו הדבור אשר נדבר לו בהר סיני. וכמו שאמר במתן תורה "מִן הַשָּׁמַיִם הִשְׁמִיעָה אֶת קוֹל לְיִסְרָדָּךְ וְעַל הָאָרֶץ הִרְאָה אֶת אֲשׁוֹ הַגְּדוּלָּה (דברים ד, לו) כִּךְ בַּמִּשְׁכָּן כָּתִיב "וַיִּשְׁמַע אֶת הַקּוֹל מִדְּבַר אֱלֹהִים מֵעַל הַפְּתָח אֲשֶׁר עַל אֲרֹן הָעֵדוּת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרֻבִים וַיְדַבֵּר אֵלָיו".

הטא העגל יצר נתק בין הקב"ה לבין עם ישראל, וכן בין הקב"ה לאהרון, כמו שמעיד משה בספר דברים "וַבְּאֲהָרֹן הִתְאַנֵּף יְיָ מְאֹד לְהִשְׁמִידוֹ (ש, טו)"". הטא העגל יצר נתק גם בין הקב"ה למשה, שלא הטא, כמו שכתוב בתחילת התיאור של הטא העגל: "וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל מֹשֶׁה לֵּךְ רֵד (שמות לב, ז)", ועל זה דורשים חז"ל בבלי ברכות לא ב:

אמר רבי אלעזר, אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: משה, רד מגדולתך! כלום נתתי לך גדולה אלא בשביל ישראל, ועכשיו ישראל חטאו, אתה למה לי?

התיקון לחטא העגל היה בניית המשכן, שאז התגייס עם ישראל כולו למלאכת הבנייה: משה דיבר "אֵל כָּל עֵדוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (שמות לה, ד)" ובצלאל ואהליאב באו משני שבטים שונים ונוספו אליהם "וְכָל חָכֵם לֵב בְּכֶסֶף יָבֹאוּ וַיַּעֲשׂוּ (פס' ט, א)". התורה מדגישה את חשיבות בוני המשכן בכך שהיא מציינת אותם ואת תכונותיהם שלוש פעמים, בעוד שאת כלי המשכן היא מתארת רק פעמיים.

הפרויקט הלאומי של בניית המשכן הוא זה שהביא בסופו של דבר לחידוש היחסים בין ה' לעמו. כפי שהיו לפני הטא העגל, ולקיום בקשתו של משה "חֲלוּא בְּלִכְתָּךְ עִמָּנוּ וְנִפְלִינוּ אֲנִי וְעַמְּךָ (שמות לג, מז)", ה' אינו מעוניין לשהות רק בקרבת צדיקים גדולים כמו משה ואהרון. הוא שואף לקרבה בינו לבין כל עמו, "עַם זֶה יִצְרָתִי לִי" (יש' מג:בא) בחנוכת המשכן בפרשתנו, התורה מדגישה את הקרבה של עם ישראל כולו לקב"ה בשני אופנים:

1. בשונה מהארגון הפיזי של מחנה ישראל, שם היה המשכן והכוהנים ממוקמים במרכז, ומסביבם משה והלוויים, ולבסוף עם ישראל לשבטיו, כאן, הפסוקים מאורגנים במבנה הפוך: הכוהנים משמשים מסגרת חיצונית, משה המנהיג משמש מסגרת פנימית, ואילו עם ישראל במרכז. הכיצד? שתי הפרשיות הקשורות לכוהנים, ברכת כוהנים מצד אחד והדלקת הנרות ע"י אהרון הכהן מצד שני, הם המסגרת החיצונית. בצמוד אליהם, מופיעים שני פסוקים המתייחסים למשה: לאחר ברכת כוהנים נאמר: "וַיְהִי בַיּוֹם פְּלוֹת מֹשֶׁה לְחָקִים אֶת הַמִּשְׁכָּן וּלְפָנָיו בְּהִעָלְתָּךְ אֶת הַנֵּרֹת (במדבר ת, ב)" נאמר: "וַבְּבֹא מֹשֶׁה אֶל אֱהֹל מוֹעֵד" ואילו באמצע מרוכזים כל קורבנות הנשיאים. באופן זה, הזרקור מופנה לעם ישראל! לא לכוהנים, ולא למשה.

2. התורה מדגישה את מרכזיותו של עם ישראל וקרבתו להקב"ה בכך שהיא מפרטת שוב ושוב את הקורבנות של נשיא כל שבט ושבט, ולבסוף מציינת את הסכום הכולל של הקורבנות. זו הייתה שנתם היפה של עם ישראל. הם שכנו כאיש אחד בלב אחד והשכינה בתוכם.

חז"ל הבחינו גם הם בכך, ואמרו: אמר רב בְּרַכְיָה הכהן בשם רבי יהודה בר סימון, אמר הקב"ה לישראל: לשעבר הייתה איבה ביני לבין בני, שנאה ביני ובין בני, תחרות ביני ובין בני, אבל עכשיו שנעשה המשכן אהבה ביני לבין בני, שלום ביני ובין בני במדבר רבה פרק יב:א. ע"כ ד"ר מיכאל קנובסקי.

הרב עמרם אייזנשטיין נר"ו ז יד בָּן אֶתְּ עֲשֶׂה זָהָב מְלֵאָה קִטְרֶת:

לכאורה מזה שלא הפסיקו ביכף אחת עשרה', מבואר שהכף האחת היתה במשקל יעשרה זהבי. [ואמנם גם הכף היתה עשויה מזהב, כדכתיב בסוף הפרשה, אבל יזהבי הכתוב

כאן מוסב על יעשרה'י, שהיה משקלה עשרה שקלי זהב]. ודלא כמו שפירשו בסיפרי ובתרגום יונתן שהיה משקל עשר שקלי כסף, והיה עשוי מזהב. והנה בדעת זקנים כתב כאן: ויש להוכיח מכאן מה שאחז"ל כוס של ברכת המזון שוה מ' זהובים. והכי פירושא דקרא, אחת מכ"ף דהיינו מאה ברכות שחייב אדם לברך בכל יום כמנין כ"ף. עשרה זהב שוה – עשרה זהובים. וא"כ, כוס של ברכה שיש בו ארבע ברכות, שוה ארבעים זהובים: ומבואר שפירש שהיה משקלה יעשרה זהובים, וכהטעמים. ואף שזה דרש, מ"מ משמע קצת שגם בפשוטו של מקרא הוא נקט שזה הכוונה יעשרה זהב'י.

ובתרגום אונקלוס כתב מתקל עשר סלעין היא דדהב, ואם הכוונה עשר שקלי זהב לכאורה היה ראוי לומר 'מתקל עשר סלעין דדהב היא'. ומבואר לכאורה שיזהב'י חוזר על היכף'י.

והנה רש"י הביא את הסיפרי רק בסיכום הענין בפסוק פו, ולכאורה היינו משום שזה רק דרש, ובפשוטו משמע שהיה משקלה עשרה זהב, וכהטעמים. וכאן פירש: עשרה זהב. כתרוממו, משקל עשר שקלי הקדש היה בה: ומסתימת דבריו [שלא כתב שקלי כסף] משמע שכוונתו לפרש שהיה משקל עשרה שקלי זהב של הקדש וכמשנ"ת, אך לפי מה שדייקנו מהתרגום יוצא שמזה שכתב יכתרגומי מבואר שפירש גם כאן כהסיפרי. ולכאורה צ"ל שרש"י כאן ביאר שלדעת התרגום יזהב'י מוסב על שניהם, דפשטות הכתוב כאן היינו שהיה משקל הכף עשרה שקלי זהב, אך כיון שבסוף הענין מבואר שהכף היתה של זהב, מפרשים שיזהב'י מוסב גם על הכף עצמה. [ולכן התרגום, ורש"י (כאן), וכן הרס"ג, לא כתבו שהיה משקלה עשרה שקלי כסף, אלא סתמו שהכף היתה של זהב, והיה משקלה עשרה שקלים]. וצ"ע.

תן לחכם ויחכם-עוד

אנא שלחו את הערותיכם!

הכתובת למשלוח: eliyahule@gmail.com

הערות מתקבלות גם באנגלית.

הודעה מאתר "לדעת" כאן תוכלו להוריד גליונות פרשת השבוע מדי שבוע (גם גליונו מופיע

שם): <http://www.ladaat.info/gilyonot.aspx>

מאמרנו מופיע **ונשמר** באוצר החכמה בפורום דקדוק ומסורה

<http://forum.otzar.org/forums/viewtopic.php?f=45&t=10317&p=272195#p272195>

מאמרנו מופיע **ונשמר** באתר דרשו <http://www.dirshu.co.il/?p=140390>

אם אתה מתעניין

בהבטים הלשוניים של התורה

(לשון המקרא, המשנה, התלמוד וכו')

אתה מוזמן להרשם (בתנע)

לקבלת דוא"ל בעניינים לשוניים

בכתובת: info@maanelashon.org

© בוא להחכים את עצמך ואת שאר המכתובים ©